

committunt; 5° de iis qui debitum reddendo peccarent venialiter.

§ I. — De obligatione reddendi debitum.

Constat Scripturâ Sacrà et ratione strictam existere obligationem, pro utroque conjuge, reddendi debitum alteri expressè vel tacitè petenti. 1° Scripturâ Sacrà: I ad Corint., 7, 3: *Uxori vir debitum reddat; similiter et uxor viro. Nolite fraudare invicem, nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.* Hæc verba strictam obligationem clarè exprimunt. 2° Ratione: ex omni contractu nascitur obligatio naturalis standi conventionibus; præcipuum autem matrimonii objectum est mutua traditio corporis in ordine ad actum conjugalem; ergo qui absque legitimâ causâ debitum negaret, conventioni solemniter factæ et juramento firmatæ graviter deesset, ac proinde mortaliter peccaret. *Ità omnes theologi.*

Hinc 1° debitum rationabiliter et instanter petenti vel unâ vice, sine causâ legitimâ, denegare, peccatum est mortale; si verò postulans facile acquiesceret et periculum incontinentiæ abesset, debitum semel aut iterùm denegare, vel nullum esset peccatum, vel saltem non mortale.

Hinc 2° unus conjugum diù, invitâ comparte suâ, abesse non potest, nisi necessitas eum premat, quia talis absentia negationi debiti æquivaleret, et justitia in re gravi tunc læderetur.

§ II. — De causis à redditione debiti excusantibus.

Sicut legitima causa à restitutione faciendâ quandoque excusat, sic et à debito conjugali reddendo. Plures autem numerantur hujusmodi causæ; scilicet:

1° Si petens non sit suû compos, v. g., si sit amens vel ebrius, nulla est obligatio debitum reddendi, quia talis petitio non est actus humanus. Attamen, si vir ità petens actum consummare possit, uxor petitioni ejus acquiescere potest, imò et tenetur, si rationabiliter timeat ne ab eâ repulsus, in incontinentiam incidat, vel ad aliam accedat, aut blasphemias vel turpia coram famulis vel liberis proferat. Ità Sanchez, l. 9, disp. 23, n° 9, S. Ligorius, l. 6, n° 948, etc., qui dicunt debitum uxori amenti vel furiosæ non esse reddendum nec petendum, propter abortûs periculum.

2° Qui debitum reddere non potest sine gravi periculo sanitatis, ab illo excusatur; quia prius est existere et sanum esse, quàm debitum reddere. Idem dicendum est, si grave existat periculum nocendi proli.

Hinc 1° nulla est obligatio reddendi debitum marito laboranti morbo contagioso, v. g., venereo, peste, leprâ, etc. Dicit quidem Alexander III debitum reddendum esse leproso; sed Sanchez, l. 9, disp. 24, n° 17, S. Ligorius, l. 6, n° 930, et multi apud eos, docent id intelligendum esse de casu in quo reddenti probabile non immineret periculum lepram contrahendi;

quia repugnat conjugem tali periculo se exponere teneri. Excipiunt autem iidem auctores, nisi lepra matrimonium præcessisset et ab altero fuisset cognita: supponendum est tamen quod periculum nimis grave, v. g., mortis, non existat.

Hinc 2° conjux æger, qui absque gravi detrimento debitum reddere non potest, ab illo tandiù excusatur, quamdiù infirmitas ejus perdurat: illud verò negare non licet propter graviditatis aut educationis prolis incommoda, nec propter ordinariam partûs difficultatem; hæc enim matrimonii sunt appendices.

3° Conjux debitum reddere non tenetur ei qui per adulterium à jure petendi excidit; nam frangenti fidem fides ampliùs non debetur: si verò ipse adulterii reus esset, debitum negare non posset, quia compensatio injuriarum existeret. Id certum est de muliere respectu viri; non ità forsitan de viro respectu mulieris, quia mulier adulterans graviùs peccat, propter periculum falsos introducendi hæredes.

Cæterum, qui adulterium compartis suæ condonavit, v. g., debitum ei reddendo, post notitiam adulterii, debitum jam negare non potest. Adulter nihilominus debitum, tanquam sibi benignè concedendum, à conjugè infidelitatem non ignorante petere potest, et ignoranti eam revelare non tenetur: nemo quippè gravem pœnam sibi infligere obligatur; ergo, etc.

4° Si debitum frequentius petatur, v. g., pluries in unâ nocte, alter illud reddere non tenetur; id enim rationi est dissentaneum et

graviter fieri potest nocivum. Debet tamen uxor, quantum potest, ait *Sanchez, l. 9, disp. 2, n° 12*, necessitatibus viri vehementes stimulos carnis experientis subvenire: etenim officium charitatis exigit ut periculum incontinentiæ ab illo pro posse suo avertat.

5° Uxor debitum reddere potest, sed non tenetur, tempore fluxûs menstrui, nisi meritò timeat ne vir incontinentiæ periculum incurrat; si tamen precibus illi persuadere non possit ut ab actu desistat, reddere debet; quia semper timendum est periculum incontinentiæ, vel jurgium, vel aliud incommodum. Ità *S. Bonaventura* et multi alii apud *Sanchez, l. 9, disp. 21, n° 16*. Eodem modo non tenetur reddere tempore puerperii, et fieri potest ut non debeat, si nempe aliquid existat periculum.

Communissimè docent theologi licere debitum reddere et petere tempore lactationis, quia experienciâ constat quòd rarissimè lac hæc actione inficiatur. *Sanchez, l. 9, disp. 22, n° 14, et S. Ligorius, l. 6, n° 911*.

6° Debitum negare non licet ob metum numerosioris prolis: sponsi christiani confidunt in Deo, qui dat jumentis escam ipsorum et pullis corvorum invocantibus eum (*Ps. 146, 9*); dando enim benedictionem fœcunditatis, sæpè dat etiam benedictionem boni temporalis et spiritualis, efficiendo ut inter liberos unus nascatur, qui peculiaribus polleat dotibus, ac totam familiam in utroque bono promoveat.

Veruntamen si deesset facultas numerosiorem prolem secundùm proprium statum alendi,

Sanchez, l. 19, disp. 25, n° 3, et plures alii æstimant licitum esse debitum negare, modo periculum incontinentiæ non timeatur: sed, cum sponsus debitum eâ ratione denegans ferè nunquàm certò cognoscere possit an nullum sit periculum incontinentiæ in petente, rarissimè confessarius permittere potest ut debitum sub hoc prætextu denegetur. Semper exigere debet ut ex mutuo consensu id fiat, et, non obstante proposito perfectam continentiam servandi, uterque paratus sit debitum petenti reddere.

7° Mulier quæ, de consensu mariti, alienum suscepit infantem pactâ pecuniâ nutriendum, à reddendo debito tempore lactationis excusatur; quia si lac mulieris gravidæ propriæ proli illud sugenti ordinariè non noceat, non ita est de alienâ prole. Undè qui prolem suam committunt nutrici lactandam, ægrè audiunt illam esse gravidam.

§ III. — De iis qui mortaliter peccant, debitum reddendo.

1° Si petens mortaliter peccet ob circumstantiam ex parte ipsius actûs se tenentem, v. g., si petat in loco publico vel sacro, vel cum gravi periculo abortûs, aut propriæ alteriusve sanitatis, vel cum evidenti discrimine semen extra vas naturale effundendi, cum aliter coire posset, certum est reddentem etiam mortaliter peccare; quia in ipsomet crimine participat et malitiam ejus induit.

2° Si vir adeò sit decrepitus vel debilis ut

actum perficere nequeat, nec spem illum perficiendi habeat, mortaliter peccaret, debitum exigendo, quia esset actus contra naturam, et uxor eâdem ratione mortaliter peccaret, reddendo. Si verò identidem vir actum perficeret, quamvis sæpè non consummaret, uxor reddere posset, imò et teneretur, quia ob dubium de felici exitu, maritum jure suo privare non posset: ipsemet maritus in eo casu debitum licitè petit, dum aliqua est ratio sperandi fore ut ad consummationem perveniat; et si contingat semen extra vas effundi, id per accidens evenire censetur, nec ad peccatum imputatur. At ubi nulla remanet spes ad consummationem actûs perveniendi, certum est ab illo sub mortali abstinendum esse. Ità *Sanchez, l. 19, disp. 17, n° 24, S. Ligorius, l. 6, n° 954, dub. 2*, et multi apud eos.

3° Si unus conjugum debitum petendo mortaliter peccet, ob circumstantiam sibi personalem, v. g., quia castitatem vovit, vel malum finem sibi proponit, quærunt theologi an reddere liceat. Quidam videntur opinari esse peccatum mortale in reddendo, nisi gravis causa excuset, tum quia petens in eo casu non habet dominium in corpus alterius, tum quia, posito voto aut fine perverso, actus fit malus in petente; ergo alter ei participare non potest.

Multi, è contra, dicunt alterum conjugem non solum posse, sed teneri debitum reddere, quia petens jus suum per votum non amisit; petit illicitè, sed non injustè. Qui vovisset pecuniam à te debitam non exigere, si contra

votum illam exigeret, possesne eam denegare? minimè sanè; ergo à pari, inquit, conjux debitum negare non potest conjugi illud, non obstante voto, petenti et mortaliter peccanti. Ità Sanchez, l. 9, disp. 9, n° 4, S. Ligorius, etc.

Certum tamen nobis videtur conjugem à quo debitum sic petitur, teneri ex præcepto charitatis petentem monere et à peccato avertere, modò possit monere sine timore magni dissidii, vel indignationis, aut incontinentiæ, ait S. Ligorius, quæ incommoda sæpissimè timenda sunt: tunc enim præceptum correctionis fraternæ non obligat, quando nulla est spes emendationis.

Omnes fatentur conjugem voto non ligatum licitè debitum petere posse, et multi suadent ut petat, quandò prævidet alterum illud petiturum esse, et sic peccatum avertetur.

4° Constat ex dictis conjugem, qui habuit commercium incestuosum cum personâ comparti suæ consanguineâ in primo aut secundo gradu, à jure petendi debitum excidisse; si nihilominus petat, alter teneturne reddere?

Certum est partem innocentem petere posse et alteram reddere teneri: undè plures in hoc casu, sicut in præcedenti, consulunt hujusmodi petitionem, ad præcavendum alterius peccatum.

Multi apud Sanchez, l. 9, disp. 6, n° 11, tenent innocentem mortaliter peccare, si petenti debitum reddat, quia petitioni ejus mortaliter malæ acquiescit, ejusque malitiam facit propriam.

Multò tamen communiùs et probabiliùs docent Sanchez, S. Ligorius, innumerique alii, nullum esse peccatum in reddendo, si petens à peccato suo prudenter averti nequeat: innocens enim, actum conjugii exercendo, facit rem in se bonam ad quam jus habet, et jure isto per crimen alterius privari non potuit; sive ergo petat sive reddat, jure proprio utitur; ergo non peccat, præsertim si quod pateretur incommodum in negando, et si peccatum alterius impedire non posset.

§ IV. — De iis qui peccatum Onæ committunt.

Peccatum istud in eo consistit quòd vir, post penetrationem, se retrahat et semen extra vas mulieris effundat ut generationem impediatur. Nomen suum sortitur ab Onâ, secundo filio patriarchæ Judæ, qui, defuncto fratre suo Her sine posteritate, viduam ejus nomine Thamar ducere coactus est, ut suscitaret semen fratri suo: *Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur* (Gen. 38, 9).

Nihil nunc frequentius est, quam detestabilis hæc consuetudo inter juniores conjugatos, qui, timore Dei non retenti, præceptum Apostoli, *Honorable connubium in omnibus, et torus immaculatus* (Hebr., 13, 4), non servant, sed solas voluptates carnis in matrimonio quærentes, onera ejus refugiunt, et nullam prolem, vel eam in numero determinato habere volunt.

Si autem hæc agendi ratio sit adeò frequens temporibus nostris, et si exindè tot et tantæ difficultates in sacro tribunali assurgant, magni interest ut, quantum in nobis erit, certa ponamus principia tum circa quæstionem in se spectatam, tum circa practicam harum principiorum applicationem.

Nobis autem statuenda priùs videntur quæ certa habentur apud omnes, et absque respectu ad bonam fidem, saltem à tanto, si non à toto, excusantem, admittuntur.

1° Theologi docent virum sic agentem quæcumque ex causâ, mortaliter peccare (nisi, ut dicemus infra, bona fides excuset), et absolvi non posse nisi de peccato doleat, et amplius non ita peccare sincerè proponat.

Ratio est quia hæc actio fini primario matrimonii, id est, procreationi prolis est opposita. Semper sic fuit apprehensa à doctoribus, qui de tali deordinatione interpretantur verba textum supra citatum sequentia, *et idcirco percussit eum (Onam) Dominus, quòd rem detestabilem faceret.*

Non diffitemur quædam exurgere posse dubia circa hunc textum, in quo agitur de actione multipliciter deordinatâ et verè detestabili, quia, v. g., nonobstante lege, Onas semen fratri suo, ex pravo motivo, semen suscitare volebat, quin hæc gravis improbatio ad actum incompletum, precisè sumptum, referatur necessariò. Alia etiam proferuntur quæ fortè rem solâ ratione spectatam non ita certam efficerent, de quibus infra. Sed auctoritas tantæ doctorum multitudinis qui,

re maturiùs perpensâ, actum in se malum habuerunt et de eo textum Genesis interpretati sunt, abjicienda non videtur. Insuper, sacra Pœnitentiaria, pluries interrogata, non quidem pronuntiavit circa gravitatem peccati; sed ita respondit quòd gravitas ea ab ipsâ supposita meritò videatur.

2° Eodem modo et propter easdem rationes judicandum est de muliere virum ad sic agendum inducente, vel detestandæ actioni ejus consentiente, et à *fortiori* seipsam ante seminationem, invito marito, retrahente. Sæpè, enim, mulieres in causâ sunt quòd viri actum non perficiant, aut saltem nefandæ eorum actioni libenter consentiunt.

3° Uxor, saltem ordinariè, tenetur maritum monere, illumque pro posse à perversâ agendi ratione avertere: lex charitatis hoc ab ipsâ exigit.

4° Uxor debitum reddere potest et tenetur, si vir monitus promittat se perfecturum esse actum, et illum saltem quandoquè perficiat; nam in dubio abusûs jus certum denegari non potest: verùm actioni mariti se retrahentis dissentire debet, alioquin graviter peccaret.

Nunc igitur difficultas est an, tulâ conscientia, debitum reddere possit, ubi certò cognoscit virum se retracturum, nec precibus eum à tali proposito avertere potest.

Multi contendunt uxorem in eo casu debitum reddere non posse, etiam ad vitandam mortem certò sibi imminentem: 1° quia actus mariti se retrahentis essentialiter est malus, uxor autem,

petitioni assentiens, malitiæ ejus participaret; 2° quia vir, ex hypothese, non actum conjugalem petit, sed solummodò licentiam vas penetrandi, ut sese ad pollutionem excitet; 3° quia, si vir participationem in actu sodomitico exigeret, nullam ob causam mulier ei assentire posset, nequidem ad vitandam mortem: porrò, in casu supposito, petitio mariti ad actum sodomiticum reducitur, siquidem actus consummatio excluditur; ergo, etc. Ità *Habert*, t. 7, p. 745; *Collator Parisiensis*, t. 4, p. 348, plures doctores sorbonici apud *Collet*, t. 16, p. 244; *Collator Andeg.*, sur les Etats, t. 3, p. ultimâ, *Bailly*, etc.

Multi alii docent uxorem petitioni acquiescentem et consueto modo se præbentem, ab omni peccato esse immunem, si actioni viri se retrahentis penitus dissentiat, quia vacat rei licitæ, et utitur jure suo, quo, propter malitiam viri, privari non potest: nihil enim facit, nisi quod, posito matrimonio, licitè facere potest; vir ad eam accedens et vas penetrans non peccat, sed tantum se retrahendo et semen extra vas effundendo; ergo si mulier huic actioni omninò dissentiat, peccato viri non participat. Ità *Sanchez*, l. 9, disp. 17, n° 3, *Pontius*, l. 10, cap. 11, n° 3, *Tamburinus*, l. 7, cap. 3, § 5, n° 4, *Sporer*, p. 356, n° 490, *Pontas* verbo, *Devoir conjugat*, cas 55, *S. Ligorius*, l. 6, n° 947.

Roncaglius et *Elbel*, apud *S. Ligorium*, *ibid.*, permittunt quoque uxori debitum marito se retrahere volenti reddere, modò peccato ejus

dissentiat, sed gravem requirunt causam ut ab omni culpâ excusetur. Hæc sententia sola ex se admittenda nobis videtur; etenim firmiter persuasum habemus actionem mulieris per se nihil habere mali, ac proindè sententiam *Habert*, aliorumque theologorum ei adhærentium, severiorem esse et non fundatam; mulier ergo potest, ob rationem sufficientem, marito se passivè præbere. Sed ratio excusans malitiæ peccati et efficacitati cooperationis proportionata esse debet; nam negari non potest mulierem in eo casu peccato viri proximè cooperari; ergo gravis requiritur causa excusans. Ità nunc communissimè sentiunt confessarii docti et pii, et Pœnitentiaria sacra, sequentibus verbis interrogata:

Potestne pia uxor permittere ut maritus suus ad eam accedat, postquam experiendâ ipsi constiterit eum more nefando Onam se gerere.... præsertim si uxor denegando, se exponat periculo sævitarum, aut timeat ne maritus ad meretrices accedat?

Respondit die 23 aprilis anni 1822:

Cum in proposito casu mulier, è suâ quidem parte, nihil contra naturam agat, detque operam rei licitæ, tota autem actus inordinatio ex viri malitiâ procedat, qui loco consummandi, retrahit se et extra vas effundit, ideò si mulier, post debitas admonitiones, nihil proficiat, vir autem instet, minando verbera, aut mortem, aut alias graves sævitas, poterit ipsa (ut probati theologi docent), citra peccatum passivè se præbere; cum in his rerum adjunctis ipsa viri

sui peccatum simpliciter permittat, idque ex gravi causâ quæ eam excuset, quoniam charitas, quâ illud impedire teneretur, cum tanto incommodo non obligat.

Uxor igitur debitum in his circumstantiis reddendo non peccat, dummodo gravi causâ excusetur: causa autem reputatur gravis,

1° Si mors, verbera aut graves sævitie timeantur: patet ex responso sacre Pœnitentiariæ et ex ratione.

2° Si detur locus timendi ne maritus concubinam in domo conjugali habeat et cum illâ maritaliter vivat, quia nulla est uxor sensata quæ sævitias vel etiam verbera non mallet sufferre quàm commercium adeò sibi injuriosum in propriâ domo videre.

3° Etiam si maritus concubinam in domo non habiturus esset, si timeretur ne illam alibi frequentaret, vel ad meretrices accederet, quamvis sacra Pœnitentia ad hoc quæsita non respondeat, nobis videtur adesse causam sufficientem ut mulier excusetur; quia certè hoc valdè molestum est illi, ratione jurgii, dissensionis, dissipationis rei domesticæ, scandali, etc.

4° Notandum est autem gravitatem molestiarum ex circumstantiis personarum judicandam esse. Quod enim respectu unius reputatur leve, gravissimum esse potest respectu alterius: sic rixæ transitorie, dissensiones, et etiam quædam verbera non multùm ponderantur inter rusticos, et prorsus intolerabilia forent mulieri timidæ, exquisitâ disciplinâ instructæ

et urbanitati assuefactæ. Metus ergo notabilium jurgiorum in his conditionibus esset causa sufficiens debitum reddendi.

5° Pariter si mulier certò sciat virum, ex repulso iratum, blasphemias in Deum et in religionem, injurias erga confessarium et sacerdotes in genere, verba scandalosa coram famulis aut liberis pronuntiatum, tunc debitum reddere potest; quia unum peccatum impedire volens, in causâ esset quòd alia æquè gravia vel graviora patrantur: nihil ergo proficeret, et grave incommodum frustrâ subiret.

6° *A fortiori* metus divortii aut separationis aut infamiæ aut gravis scandali esset causa sufficiens.

7° Non necesse est quòd mulier virum repellat, donec sævitias, molestias, aliave incommoda superius memorata experta fuerit; tunc enim debitum reddendo vel offerendo, malum jam existens sæpè non averteret, et aliundè illud subire non tenetur ad peccatum mariti impediendum: sufficit ergo ut illud rationabiliter timeat.

8° Similiter virum, debitum cum intentione se retrahendi petentem, singulis vicibus monere non tenetur, quando ex adjunctis certò cognoscit se ab illo nihil obtenturam: debet tamen, saltem aliquoties, ostendere se crimini ejus non assentire. Verùm sedulò cavendum est ne illa, metu prolis, molestiarum graviditatis, aliove motivo sibi illudens, interiùs peccato mariti assepiat, vel in illo sibi com-